

Atf (cite): Koşmak, Fesun (2022). Herbert George Wells'in Körler Ülkesi adlı eserinde 'ahlaki kötülük', *Disiplinler Arası Dil Araştırmaları Dergisi*, 5, 18-30.

Herbert George Wells'in Körler Ülkesi Adlı Eserinde 'Ahlaki Kötülük'

Fesun KOŞMAK¹

Herbert George Wells'in Körler Ülkesi Adlı Eserinde 'Ahlaki Kötülük'

Özet

Hayatın olumsuzluklarının gölgesinde sıkışan insan, bilinmeyen yerlere ulaşma özlemi içerisinde olmuş, mevcut hayatta olmayana ve kusursuz olana duyulan özlemini bilinmeyen ütopyik yerlere sığınarak ortaya koymuştur. Bu yerler yazarların kalemle haritalarda yer almayan sitelerle, kentlerle, ülkelerle ve topluluklarla şekil almıştır. 20. yüzyılda ise yazarların kalemle yarattıkları bu ideal yerler, devrimler, çatışmalar, savaşlar, sosyal eşitsizlikler sonucunda distopya yazımına dönüşmüştür. Toplum sorunlarının ileride daha büyük sorunlara neden olabileceğini ön gören yazarlar, eserlerinde daha karamsar ve karanlık bir tablo çizme yoluna gitmişlerdir. Bu çalışmada kusursuz bir ülkenin kapılarını açan ancak dış etkenlerden dolayı distopyik bir niteliğe evrilmeye çalışılan Herbert George Wells'in Körler Ülkesi adlı ütopyası 'kötülük' üzerinden ele alınacaktır. Bu bağlamda önce 'ütopya' ile 'distopya' kavramları üzerinde durulacak, ardından 'kötülük' kavramına açıklık getirilecek, daha sonra ise çalışmanın ana gövdesini oluşturan eser bu ifadeler ekseninde metne dayalı inceleme yöntemiyle ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: Herbert George Wells, Körler Ülkesi, Körlük, Görmek, Kötülük

'Evil' in Herbert George Wells's Work *The Country of the Blind*

Abstract

Stuck in the shadow of the negativities of life, an individual has longed to reach unknown places, and has revealed his longing for the non-existent and perfect by taking refuge in unknown utopian places. These places, which are not included in the maps have been shaped by the sites, cities, countries and communities of the authors. In the 20th century, these ideal places created by the authors with their pens have turned into dystopian literature as result of revolutions, conflicts, wars and social inequalities. The writers, who foresee that social problems may cause bigger problems in the future, chose to paint a more pessimistic and dark picture in their works. In this study, Herbert George Wells's utopia *The Country of the Blind*, which opened the doors of a perfect country but evolved into a dystopian quality due to external factors, will be discussed through 'evil'. In this context, first the concepts of 'utopia' and 'dystopia' will be emphasized, then the concepts of 'evil' will be clarified, and finally the work, which constitutes the main body of the study, will be discussed with the text-based analysis method in the axis of these expressions.

Key Words: Herbert George Wells, The Country of the Blind, Blindness, Seeing, Evil

Makale Türü: İnceleme

Paper Type: Examination

1. 'Ütopya' ile 'Distopya' Kavramları Üzerine

Platon'un *Devlet* adlı eseri ile başlayan ve kusursuz, ideal bir dünyanın kapılarını açan 'ütopya' yolculuğu, 16. yüzyılda Thomas More'un *Ütopya* adlı eseri ile kavramsal bir zemine dönüşür. Kautsky'nin *Thomas More ve Ütopyası* adlı çalışmasında da belirttiği gibi More,

¹ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-2470-1616

ülkesinde en üst politik makama yükselmiş, eserleriyle çağdaşlarının hayranlığını kazanmış devlet insanı ve bilge (bkz. Kautsky, 2006: 11) olarak ön plana çıkar ve kendi öz yaşamından edindiği deneyimlerini yazın hayatı ile birleştirir. Platon, eserinde gerçekliğe yakın bir anlatımı gözler önüne sererken More, hayalinde tasavvur ettiği ideal, kusursuz ve mükemmel bir yerin/adanın anlatımına yer verir. Bu bağlamda More'un *Ütopya*'sı daha sonra yazılacak ütöpic eserlere örnek oluşturur ve ütöpic eserlerde gerçek hayatın kusurları ile yazarların hayallerinde kurguladıkları yerler karşılaştırılarak aynı eserde buluşur.

Gürkan'ın da belirttiği gibi ütopya, 'olmayan yer'ken var olmamışlığın zamansal bütünü-nü işaret etmekten ziyade, var olması istenen veya var olması için ümit beslenen yeri ifade eder. Ütöpic bilinç ise, koşulları daha iyi bir mekân (-topos) umut etmesi ve onu tasarlamasının, kişinin mevcut durumdan memnuniyetsizliğini açığa vurmasına, zamansal olarak ileri doğru bir düş aracılığıyla varoluşunu aşmayı ümit etmesine karşılık gelmesine işaret eder (bkz. Gürkan, 2018: 15). Gürkan'ın görüşlerine yakın bir görüşü Göktürk da ifade eder ve ütopyacının çizdiği toplum en iyi, eksiksiz yaşama düzeni olduğundan, değişikliğe, her türlü dış etkiye kapalı bir yer olarak ortaya çıkar (bkz. Göktürk, 1982: 17). İdeal bir toplum tasavvuruna önem veren ütopya yazını, kusursuz ve mükemmel bir dünyanın kapılarını aralar ve alternatif bir yaşam biçimini gözler önüne getirir. Bu bağlamda Mannheim'ın da değindiği gibi ütopya, prensip olarak gerçekleşemez bir tasarımıdır (bkz. Mannheim, 2016: 219) ancak bu bahsedilen tasarım hem ideale hem de ulaşılmazlığa karşılık gelir.

Farklı dönemlerde ve coğrafyalarda kaleme alınan ütopyalar, yazarların mevcut hayata bakış açılarının bir yansıması olarak edebiyatta yerlerini alırlar ve yazarların ütopya yazımına sığınmaları özellikle kriz ya da geçiş dönemlerinde artış gösterir. Siyasal, sosyal, ekonomik ve dinsel yaşamda ön plana çıkan farklılıklar veya değişimler ütopyada artışların en belirgin sebepleri olarak dikkat çeker. Bu bağlamda Toprak ve Şar'ın da belirttiği gibi ütopyaları hiçbir zaman içerisinde doğdukları sosyal gerçeklikten bağımsız düşünmemek gerekir (bkz. Toprak - Şar, 2019: 3). Ütopyalar, doğrudan toplumsal değerlere bağlı olarak dikkat çeker, ona yönelik eleştiri barındırır, aynı zamanda çözüm önerisinde de bulunur, yani alternatif bir düzenin kapılarını açar ve okura sunar. Toplumsal değerlerdeki değişimler ve gelişmelerin takipçisi konumundaki ütopyalar, toplumda ön plana çıkan aksaklıkları, olumsuzlukları eleştirir ve bu bağlamda topluma yöneltilen bir ayna görevi üstlenir. Mevcut hayatta görülen sorunlara değinen ütopyalar, kusursuz ve mükemmeli anlatarak yeni bir dünyayı okura aktarır ve gerçek ile ideali karşı karşıya getirir.

İnsanlığın tarihinde, mitlerden, toplumsal bilimlere kadar oluşan süreçte ve üretilen düşüncelerde, mükemmel bir toplum veya bir ütopya yaratma amacı, sürekli gündemde olmuştur. Mükemmel bir toplum kurma düşüncesi kimi zaman mitlere, kimi zaman dinsel düşüncelere dayalı olarak gerçekleşmiş, kimi zaman da toplumsal, siyasal, ekonomik ya da eğitimsel kurumları bir arada bulunduran karmaşık bir yapı oluşturmak biçiminde kendini göstermiştir (Öztürk, 2006: 8-9).

Toplumda ön plana çıkan ve gözlemlenen sorunlara alternatif bir dünya yapısını sunan ve kusursuzluğa odaklanan ütopya yazını, özellikle iyi ve huzurlu bir yerin anlatılmasıyla ön plana çıkar. Kusursuz ve ideal olarak tanımlanan bir mekânın gözler önüne serilmesi, mevcut toplum düzeninde görülen eksikliklerin ve sorunların kurgulanan toplumda yer almamasıyla gerçekleşir. On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda ideal bir yerin anlatılması kaçınılmaz olarak görülür ve ütopya yazınında artış dikkat çeker. Ancak yirminci yüzyılda yaşanan iki dünya savaşının ardından, toplumda görülen ayaklanmalarla, umutsuzluklarla, çaresizliklerle ile ütopya yazını yön değiştirir ve distopya yazınının karamsar, karmaşık ve karanlık dünyası dikkat çeker. Adolf Hitler Dönemi ile Josef Stalin Dönemi'nin ardından distopya yazını ön plana çıkar ve mevcut hayattan daha karamsar bir tablo çizer. Distopya, ütopyanın dikotomisini oluşturur ve mevcut hayata daha kötümser bir dünya yaratarak alternatif bir bakış açısı kazandırır. Kumar'ın da açıklık getirdiği gibi ütopya, ilerleme ve mutluluğu büyütme düşüncesine bağlı olarak akla olan inancı ortaya koyar. Yirminci yüzyılın hâkim inançları ise bunun tam aksine o inançlarla karşı gelir. İkinci Dünya Savaşı, kitlesel işsizlik, faşizm, Stalinizm, nükleer savaş tehdidi, çevre katliamından kaynaklanan küresel afet korkusu distopya yazınının damarını kabartır (bkz. Kumar, 2005: 145). Burada da ifade edildiği gibi Birinci Dünya Savaşı'ndan ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ütopya yazınında farklılıklar göze çarpar.

Dünya savaşlarından sonra her yerde ütopyalar geri çekilir ve ütopyanın yerini 'olumsuz yönde ütopya', 'distopya' alır. Kurtyılmaz'ın da ifade ettiği "Karşı-ütopya (anti-utopia) sözcüğü geniş biçimde, 'kakotopya' (cacotopia), 'distopya' (dystopia), 'negatif ütopya' (negative utopia) ve 'eleştirel ütopya' (critical utopia) gibi birçok sözcüğün karşılığında kullanılmaktadır" (Kurtyılmaz, 2020: 42). Bu bağlamda distopya birçok araştırmacı tarafından karşı-ütopya ya da kötü ütopya olarak da ifade edilir.

Ütopya mutlu yaşamın sağlanması için bir düzen belirtir ve bu düzenin sağlanması için yöntemler önerirken, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı, Stalin Rusya'sı ve Nazi Almanya'sı dönemini yaşamış ya da yaşamakta olan yazarlar tarafından ortaya konan karşı ütopyalarda, belli yöntemler sürdürülürse, insanlığın ne korkunç koşullarda yaşayacağı gösterilmektedir (Yıldırım Temizarabacı, 2020: 24).

Ütopya yazınının olumlu bakış açısından uzaklaşan ve daha kötüyü anlatmaya yönelik distopya, okuyucuları yaşanabilecek olumsuzluklara karşı uyarılarda bulunur ve bu özelliği ile hem ütopya yazınından ayrılır hem de okuyucuyu sarsmak ister. On dokuzuncu ve yirminci yüzyılda yaşanan olumsuzluklara değinen ve olayların unutulmaması gerektiğine vurgu yapan distopya yazarları, mevcut sorunlar yönelik çözüm önerilerinde bulunulmadığı takdirde insanlığı daha büyük felaketlerin beklediğini göstermek için kurgu dünyalarında daha kötüyü anlatarak okuru karamsar bir ortama taşır. Hayatın karanlık yüzünü okuyucuya aktaran ve ütopya kavramının dikotomisini oluşturan distopya hem gelecek ile bilgilendirmelere yer verir ve uyarılarda bulunur hem de gelişen teknolojinin yanlış yorumlanmasının eleştirisine değinir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana teknolojik gözetim, bu kontrol mekanizmasının elinde bulunduran egemen ideolojiyi anlatan distopik romanlar ve onların çizdikleri

dünya düzeni, özellikle ‘gözetim’ temasıyla tekrar gündeme gelmiş ve bu romanlara yenileri eklenmeye başlamıştır. Böyle bir ortamda oluşturulan distopyalar, bu sorunları görünür kılmak ve var olan yapıya farklı açılardan bakılmasını sağlamak amacıyla oluşturulan kurgulardan çok gerçeklere dönüşmeye başlamıştır (Ülger, 2018: 15-16).

Bilim ve gelişen teknoloji özellikle distopyada kontrol ve gözetim mekanizması ile birlikte kullanılır ve bu uygulama, insanların benliklerini yitirmelerine kadar uzanır.

Toplumsal olaylara uzak olmayan distopya yazarları, mevcut hayatın gerçeklerine eserlerinde yer verirler ve olayları bir üst seviyeye taşıyarak daha kötümser bir kurgu dünyasını aktarırlar. “Ütopya ile distopya, pratikte, gerçekliğin sınırlarının sınanmasına kapı aralar: ilki, bir ideale yaklaşır ama ona nadiren ulaşır (gerçek dünya tarafından durdurulur), diğeriye çeşitli kırılma noktalarını ve zayıflıkları görünür kılar” (Gordin - Tilley - Prakash, 2017: 13). Ütopya ile distopya birbirlerine karşıt kavramlar olarak yazın dünyasında yer alsada, belirgin özellikleri bakımından birbirlerine yaklaştıkları da görülür. İdeal ve kusursuz hayatın kurgulandığı ütöpik eserlerde veya karamsar bir pencereden bakan distopyaların ortak niteliklerinden biri mekânsal tasvirin ön plana çıkması olarak dikkat çeker. Ütopya ve distopya kavramları ön eklerin değişikliğe uğramasının dışında Latince kökenli ‘topos’ sözcüğünü merkeze konumlandırır. ‘Yer, alan, mekân’ anlamlarında kullanılan ‘topos’ ifadesi bu alanda yazılan eserlerde mekânın önemine işaret eder. Bu konuda Bayartan’ın da açıklık getirdiği gibi ütopya ve distopya, coğrafi alan, mekânsal kurgunun çizilmesinde çeşitlilik sağlayacak kadar geniştir. Ayrıca çok çeşitli coğrafi unsur içinde temellendirilebilecek konular olduğu gibi aynı mekân üzerinde çok çeşitlilik de söz konusu olabilir. Burada önemli olan kurgunun insan-zaman-mekân üçgeni içinde ne derecede geliştirildiği olarak görülür (bkz. Bayartan, 2009: 71-72). Kavramsal olarak ‘mekân’ sözcüğüne işaret eden ütopya ve distopya yazını, hiçbir haritada olmayan ve olma ihtimali dahi bulunmayan bir yerin anlatımını mümkün kılar.

Herbert George Wells’in eserlerinde de mekân, konu ve edebi tür bakımından çeşitlik gösterir. 1896’da *Dr. Moreau’nun Adası* adlı eseriyle bir ada hikâyesini bir bilim insanının bakış açısıyla kurgularken 1895 yılında *Zaman Makinesi* romanıyla başka bir zamana yolculuğu aktarır. Atwood’un da dile getirdiği gibi Wells, okurlarına farklı bakış açıları sunarak *Dünyaların Savaşı* adlı eser sayesinde daha otuz iki yaşındayken dikkate alınması gereken yazar statüsüne erişir (Atwood, 2017: 165). İngiliz yazar Wells’in *Körler Ülkesi* adlı eserinde de mekânsal tasvir başlıkla birlikte önemlilik arz eder. Burada bahsedilen mekân birçok ütopya yazınında olduğu gibi mevcut toplumlardan uzak ve okura farklı bir pencereden bakmaya yardımcı olan bir ülke olarak dikkat çeker.

2. Herbert George Wells’in Körler Ülkesi Adlı Eserinde ‘Kötülük’

Eser, ülkenin coğrafi konumunun anlatılmasıyla başlar ve aktarılan ülke, diğer toplumlardan ve hayatlardan uzaklığına ve kopukluğuna açıklık getirilir. “Chimborazo’ya beş yüz, Cotopaxi’nin karlarına yüz altmış kilometre mesafede, And Dağları’nın Ekvator’dan geçen

kısının en vahşi arazilerinde, dağların arasında, insanların dünyasından izole, esrarengiz bir vadi uzanır ki adı Körler Ülkesi'dir" (Wells, 2020: 236). Coğrafi konumun yer aldığı eserin merkezini şiddetli bir depremin etkisiyle dış dünyayla bağlantısı kesilmiş kendi içine kapalı bir toplumda yaşayan insanların yaşamları oluşturur.

Körler Ülkesi'nde huzurlu bir hayat yaşayan insanlar nesiller boyu kör olarak dünyaya gelirler ve 'görmek' duyusundan tamamen uzak olmaları dikkat çeker. "Mutluluklarını engelleyen yalnızca bir şey olmuş ama tamamen engellemeye yetmişti. Bir hastalık tarafından gafil avlanmışlardı; bu hastalık, orada doğan tüm bebekleri -hatta daha büyük çocukların da bir kısmı- kör etmişti" (Wells, 2020: 237). Eserde özellikle beş duyudan birinin, görme duyusunun eksikliği, diğer duyu becerilerin daha yoğunluklu olarak kullanılmasıyla ifade bulur ve burada yaşayan insanların 'görmek' kelimesinin anlamını bilmedikleri dikkat çeker. "Nesiller nesilleri izledi. Birçok şeyi unuttular; birçok şey icat ettiler. Arkalarında bıraktıkları büyük dünyanın gelenekleri, muğlak bir mitolojiye dönüştü. Görme yetisi dışında her konuda kuvvetli ve hünerliydi; belki şans, belki de kalıtım yoluyla [...]" (Wells, 2020: 238). 'Görmek' ile ilgili hiçbir düşünceye sahip olmayan bu insanların hayatı diğer duyu becerilerini geliştirmelerine yönelik olur.

Vadide yaşayan ve kendi düzenlerini oluşturmuş bu kör insanların hayatı kaza sonucu buraya gelen ve görme yetisine sahip Nunez ile birlikte değişir. Nunez, vadinin diplerinde bulunan yere geldiğinde burayı anlaşılabilir olarak niteler. Sulama sistemindeki özen, su kanallarının sorunsuz çalışması, muntazam yayılan patikalar, temiz bir ana caddenin iki tarafına dizilmiş köy evleri, düzenli olmanın bir parçası olarak dikkat çekerken evlerde pencerelerin bulunmaması, evlerin alacalı bulacalı boyanmış olmaları Nunez'in "aklına 'kör' kelimesini getiren ilk şey olur. 'Bu sıvayı yapan adamcağız', diye düşündü, 'bir yarasa kadar kör olmalı'" (Wells, 2020: 242). Belirli bir düzende bir hayat yaşayan vadideki insanlar, kendi algıları doğrultusunda bir akışın içerisinde oldukları görülür.

Sadece görme eylemi ile sınırlı kalmayan ve bu eylemin tüm çağrışımlarına dahi yabancı olan vadide yaşayan insanlar, 'görmek' yerine 'takip etmek', 'hissetmek', 'duymak' ifadelerini kullanırlar. "Bu insanlar, tam on dört nesildir kördü ve gören dünyayla hiçbir ilişkileri yoktu. Görmekle ilgili tüm kavramlar kaybolmuş ve değişmişti" (Wells, 2020: 247). Nesiller boyunca görme yetisine sahip olmayan bu insanlar, bu durumu bir eksiklik olarak dahi algılamazlar ve körlük genetik bir karakteristiğe dönüşür. Körler Ülkesi sakinlerinin kör olma eylemi sadece görenler için geçerli bir durumu oluşturur, çünkü bu vadide yaşayan insanların kör olmanın ne demek olduğunu dahi bilmedikleri dikkat çeker. Onların dünyaları görebildikleri kadar değil hissedebildikleri kadardır ve bu da onlara yeterli gelir. Zamanın sıcak ve soğuk olarak ikiye ayrıldığını düşünen ve gece ile gündüz kavramlarından uzak olan Körler Ülkesi sakinleri, sıcak olduğu zamanı yani gündüzleri uyuyarak, soğuk olduğu zaman ise çalışarak geçirirler.

Kör insanların arasında tek gören kişi olarak kendini ayrıcalıklı hisseden ve önceki hayatında kuramadığı üstünlüğü burada kurabileceğini düşünen Nunez, "Körler Ülkesi'nde Tek Gözülü İnsan Kral'dır" (Wells, 2020: 244) sözünü tekrarlayarak yönetimi ele geçirebileceğini

düşünür. Dış dünyada alışık olduğu düzeni Körler Ülkesi'nde de kurabileceğini düşünen Nunez, kendisinde olan üstünlüğü kemikleşmiş bir yapıyı bozmak için kullanabileceğini hayal eder ve harekete geçer. Bauman ve Donskis'in bu konuda açıklık getirdiği gibi günümüzün en dikkat edilmesi gereken gerçek, kötülüğün zayıf ve görünmez olmasıdır. Kötülük, zayıflığın maskesini takar ve aynı zamanda kendisi de zayıf olarak toplumda yerini alır (bkz. Bauman - Donskis, 2013: 18). Başkalarının zayıf yönünü kendi üstünlüğüne dönüştürmeyi hedefleyen Nunez, mevcut düzenin bozulması için çaba gösterir. Selçuk da yer verdiği gibi "kötülük fikrinin temelinde, insana zarar vermek eğilimi yattığı ve kötülüğün oluşumunda bilinç eksikliğinin büyük rol oynadığı kabul edilir. Bununla beraber kötülüğün bilinçli olarak seçilmesi de söz konusudur" (Selçuk, 2022: 13). Burada da ana kahraman Nunez, bilinçli olarak kötü olmayı seçer ve kendi halinde yaşayan insanların düzenlerini bozmak için girişimde bulunur.

Körler Ülkesi'nde kendi krallığını ilan etmek isteyen Nunez, görme yetisine sahip olmayan kişileri ikna etmenin kolay olacağını düşünür, ancak sandığından daha zor olacağını kısa sürede anlar. Körler Ülkesi'nin örflerini, adetlerini, yaşam biçimlerini öğrenerek insanları daha çabuk ikna edebileceğini düşünen Nunez, Körler Ülkesi'nin sakinlerini gözlemledikçe onlar hakkında fikir edinmeye başlar ve onların kör olmalarına rağmen sade ve mutlu yaşamlarını anlamlandırmakta zorlanır.

Bu insanlar sade, emek odaklı bir yaşam sürüyorlardı; fazilete ve mutluluğa dair, insanların anladığı tüm unsurları onlar da biliyordu. Kimse onları zorlamadığı halde ırgat gibi çalışıyorlardı. İhtiyaçlarını karşılayacak kadar yemekleri, kıyafetleri, tatil günleri ve mevsimleri vardı. Müzik yapıyor, şarkı söylüyor, âşık oluyor, çocuk yapıyorlardı (Wells, 2020: 250).

Belirli bir düzen içerisinde bir yaşam süren Körler Ülkesi sakinleri için 'görmek' kavramı bilinmezliği ifade ederken koku almanın, dokunmanın, tat almanın ve özellikle duymanın onlar için yol gösterici nitelikte olduğu eserde ön plana çıkar. Burada *Ütopya Sözlüğü*'nde de belirtildiği gibi "Wells, bir çırpıda modern kurgu-bilimi buyur etmekte, ütopyayı yeniden düşünmekte ve geleceğin kestirimini icat etmektedir" (Sarcey - Bouchet - Picon, 2003: 147). Görme yetisinin olmadığı bir dünyada diğer duyu organlarının önemine işaret eden Wells, farklı bir kapının aralanmasına olanak sağlar ve engele sahip bir kişinin diğer organları sayesinde ne kadar güçlü olabileceğini gözler önüne serer.

Düzenli yaşamlarını güvenle ve itinayla sürdürmelerini izlemek olağanüstüydü. Her şey ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılmıştı. [...] Tüm yöntemleri ve usulleri, doğal olarak, özel ihtiyaçlarına göre düzenlenmişti. Duyuları son derece keskinleşmişti; on metre ötedeki birinin en ufak bir hareketini işitiyor, ne yaptığını anlayabiliyor hatta kalbinin atışını bile duyuyorlardı. Mimiklerin yerini tonlama, jestlerin yerini dokunma alalı çok olmuştu. [...] Koku alma duyuları son derece üstündü; insanların kokularını, sadece bir köpeğin yapabileceği şekilde ayırt edebiliyorlardı (Wells, 2020: 250-251).

Nunez, karşılaştığı yaşama biçimini hem kavramakta zorlanır hem de oluşturulmuş düzene hayran kalır. Bu nedenle de kemikleşmiş bir toplum düzenini bir anda nasıl değiştirebileceği ve nasıl yönetimde söz sahibi olacağı konusunda kaygılanmaya başlar. Nunez hiç kimsede olmayan sadece kendisinde olan görme yeteneğini Körler Ülkesi sakinlerine anlatmaya çalışsa da başarılı olmaması dikkat çeker. Görmenin ne demek olduğunu anlatmaya çalışan Nunez, onlara gökyüzünü, bulutları, dağları ve yıldızları anlatır ancak nesiller boyunca burada kapalı bir yaşam süren halkın, lamaların otladığı kayalıkların ardında dünyanın sonunun yer aldığını düşünmelerinden uzaklaştıramaz. Nunez, sözlü olarak görebildiğini anlatmaya çalışarak kendisinin ne kadar ayrıcalıklı olduğunu açıklasa da başarısız olur ve güç kullanmaya karar verir. “Eline bir kürek alıp aralarından bir iki kişiyi yere devirecekti, böylece adil bir dövüşte gözlerin sağladığı faydayı kanıtlayacaktı. Bu karalılıkla küreği kaptığı gibi, kendisi hakkında yeni bir şey keşfetti; kör bir adama soğukkanlılıkla vurması imkânsızdı” (Wells, 2020: 252). Mevcut hayatında edindiği deneyimlerle ve yaşanmışlıklarla hareket eden Nunez, Körler Ülkesi’nde yönetimi eline almak ister ancak belirli bir düzen içerisinde bir yaşam süren ve görme yetisine sahip olmayan insanlara karşı da şiddet uygulayamaz. “Kötülük kavramı ahlak yoksunluğunu öngörmediği gibi, tam tersine ‘yüksek ahlak’ı şart koşar” (Bataille, 2016: 12). Burada da Nunez, kendi ahlaki anlayışını ön plana çıkarır, karşısında bulunan insanların zayıflıklarını kullanmak ister ve onlara şiddet uygulama düşüncesi içerisinde olur. Cebeci’nin de iki kategoriye ayırdığı kötülük kavramının ilkinin insanların yapıp ettikleri, davranışlarındaki moral/ahlaki kötülük, diğeri ise tabii/doğal kötülükler (bkz. Cebeci, 2021: 9). Bahçekapılı da Cebeci gibi kötülüğü sınıflandırır ve kötülüğün ahlaki olmasında kötülüğü yapan kişinin bundan ahlaki olarak sorumlu tutulabilecek olmasından kaynaklandığını kasteder (bkz. Bahçekapılı, 2022: 2). Nunez, karşıdaki insanlar ona sürekli iyi niyetle yaklaşmalarına rağmen onlarla ilgili ilk günden itibaren moral/ahlaki açıdan kötü düşüncelere sahip olur.

Körler Ülkesi sakinleri Nunez’in kendilerine uygulayacağı şiddeti onun hareketlerindeki serilikten anlarlar ve tehlike durumunu birbirlerine bildirerek uyarırlar. Kör olmalarına rağmen karşılarında bulunan kişinin yaptığı her hareketi hisseden, koklayan ve duyabilen Körler Ülkesi sakinleri, karşı kaşıya kaldıkları her duruma karşı hazırlıklı oldukları ve hemen birbirlerine kenetlendikleri Nunez’in ilk şiddet hareketi ile ortaya çıkar. Kör insanların birbirlerine bağlılıklarına şahit olan Nunez, aynı zamanda yabancı ve tehlikeli olarak adlandırdıkları her şeye karşı birbirlerini uyardıklarını da görür.

Geldiği toplumda bu tarz davranışları ‘göremeyen’ Nunez, kör insanların beş duyu organlarından birinin eksikliğini birbirlerine olan dayanışmalarla giderdiklerini gözlemler ve etkilenir. Sağlıklı ve insani tüm değerlere sahip olan insanların kör insanlardan daha kör olduklarına şahit olan Nunez’in hayatı ile ilgili yaşadığı hayal kırıklığı özellikle kendi sözünün dinlenmesini sağlayabilmek için kör insanlara karşı uygulamak istediği şiddete karşılık kör insanların gösterdikleri birlik ve beraberlikle ön plana çıkar. “İki gece boyunca körlerin yaşadığı vadinin dışında aç biilaç kaldı ve içine düştüğü beklenmedik durumu enine boyuna düşündü. Bu düşünceler sıklıkla aynı yere dönüyor, aynı atasözü -dalga geçer gibi- aklına gelip duruyordu: ‘Körler Ülkesi’nde Tek Gözlü Adam Kral Olur” (Wells, 2020: 255). Nunez, Körler Ülkesi

sakinlerine karşı nasıl m¼cadele edebileceğini d¼ř¼n¼rken, bunun uygulanabilir bir yolunun olmadığına kanaat getirir. Burada Cole'un de a¼ıklık getirdiği gibi, insanların insana dair kabul edilebilir bir amaca ulaşmak adına başkalarına korkun¼ şeyler yapmalarına bir noktaya kadar anlaşılır kılarken, saf köt¼l¼k, sadece sonuçları köt¼l¼đ¼ değil, niyetleri de köt¼l¼đ¼ i¼erir (bkz. Cole, 2022: 4). Geldiği toplumdaki anlayış doğrultusunda hareket etmeye ¼alıřan Nunez, burada kör adamlardan birini öld¼rmesi gerektiği d¼ř¼ncesini kapılır, bunu yapması halinde geri kalanları da öld¼rmele tehdit edebileceğini d¼ř¼n¼r ve bu da saf köt¼l¼k olarak tanımlanabilir. Ancak daha sonra ise Nunez, kör insanların birlikte hareket ettikleri takdirde kendisinden daha güçlü olduğuna kanaat getirir ve insanları tek tek öld¼rd¼đ¼nde yönetimi ele aldığı zaman yönetebileceği hi¼ kimsenin bulunamayacağı ve yaptığı her şeyin boşuna gideceğini anlar.

Nunez, kör insanlar üzerinde h¼kimiyet kurma d¼ř¼ncesinden vaz ge¼meyerek uzlaşma sağlamak ister. “‘Çıldırımıştım,’ dedi. ‘Ama takdir edersiniz ki daha yeni yaratılmıştım.’ Gelelişme olduğunu söylediler. Artık daha akıllı olduğunu, yaptığı her şeyden pişmanlık duyduğunu söyledi. [...] ‘Hala gör¼yor musun’ diye sordular. ‘Hayır,’ dedi. ‘Aptallık ettim. Öyle bir kelime yok - hatta hi¼ olmadı!’” (Wells, 2020: 255-256). Kendilerine şiddet uygulamaya ¼alıřan bir kişiyi ağır bir şekilde cezalandıracaklarını d¼ř¼nen Nunez, kör insanların tahamm¼l sahibi olduklarını ve kendisine hala iyi davrandıklarına şahit olur. “‘Böylece Nunez, Körler Ülkesi’nin bir vatandaşı oldu. Artık bu insanları genellemiyor, aşına olduğu bireyler olarak gör¼yordu; dağların ötesindeki dünya ise gitgide daha uzak ve ger¼ekdışı geliyordu” (Wells, 2020: 256). Nunez, köt¼l¼đe karşılıklı iyilikle karşılanmasını ilk başlarda anlamlandıramaz, ancak daha sonra geldiği toplumdan daha farklı insanlarla karşı karşıya olduğunu farkına varır ve onların kuralları, gelenekleri doğrultusunda bir yaşama sürmeye karar verir.

Nunez, keskin yüz hatları ve dokunulduğu zaman p¼r¼zs¼z olmayan cildinden dolayı kör adamların güzel kadın tanımına uymadığı için beğenilmeyen Medina-saroté’ye aşık olur. Körler dünyasında ağır bir şekilde bozukluğu olarak tanımlanan uzun kirpikleri ve sesi güçlü olduğu için vadideki erkeklerin işitme yetisine hitap etmeyen Medina-saroté’nin bu özelliklerinden dolayı sevgilisi yoktu ve Nunez kızın kalbini kazanması halinde ömr¼n¼n geri kalanını vadide kalarak ge¼irebileceđini d¼ř¼n¼r ve bunu bir fırsat olarak gör¼r. Nunez ve Medina-saroté’nin evlenme isteğine tüm vadi sakinleri karşı ¼ıkar ve Nunez’in kendilerinden ayrı, beceriksiz olduğunu, nesillerinin ondan dolayı bozulacağını ve bu durumun kendilerini itibarsızlaştıracağını d¼ř¼n¼rler. Körler Ülkesi sakinleri Nunez’in kendilerinden ayıran tek özelliğinin gözleri olduğunu, hastalığının tedavi edildiği takdirde aklı başına gelebileceği, Medina-saroté ile evlenebileceği söylenir ve ancak o zaman onlardan biri olabileceğinin söylenmesi üzerine yeni bir ikilem yaşar.

‘Adına göz dediği, yüz¼ndeki ¼ukurlara yerleşmiş řu yumuşak ve tuhaf şeyler onu hasta ediyor; hele Bogota’nın vakasında, bu öyle bir hastalık ki beynini etkiliyor. Dışa doğru şişmişler, üstelik kirpikleri ve hareketli gözkapakları var, dolayısıyla beyni sürekli bir tahriş ve delilik halinden mustarip. [...] Makul bir yanılma payıyla söyleyebilirim ki onu tamamen iyileştirmek istiyorsak tek yapmamız gereken, basit ve

zahmetsiz bir cerrahi müdahale bulunmak - yani, bu tahriş edici kütlelerden kurtulmak (Wells, 2020: 259).

Nunez, sevdiği kadın için bu ameliyatın yapılmasını istemediği halde kabul eder, ancak ameliyat günü geldiğinde vadiden uzaklaşır ve bir zamanlar geldiği dünyasına geri döner. Bir zamanlar eleştirdiği dünyada daha mutlu olabileceğini düşünen Nunez, kendini kral sandığı körler vadisinden kaçmış olmanın mutluluğu içerisinde bir hayata adım atar ve görme yetisine sahip olmanın, sevdiği kadına kavuşmaktan daha önemli olduğunu düşünür.

Ütopik bir anlatımla belirli bir düzen ve birlik içerisindeki insanların hayatını anlatan *Körler Ülkesi* eseri, farklı bir toplumdan gelen bir kişinin bu düzeni yıkmak istemesi üzerine distopik bir yapıya dönüştürülmeye çalışılsa da, o kişinin istedikleri gerçekleşmez ve ütopyaya yakın bu ülkenin düzeni olduğu gibi korunur. Kemikleşmiş bir yapının bir kişinin isteği ile değişebileceği algısının kabul görmediği eserde, Nunez'in yönetim anlayışı reddedilir ve var olan hayat kaldığı yerden devam eder. Distopik bir hayata geçit vermeyen Körler Ülkesi sakinleri, oluşturdukları düzenin sağlamlığını ve birlikte hareket etmenin tüm kötülöklere karşı bir savunma olduğunu gözler önüne serer.

3. Sonuç

Sonuç olarak Herbert George Wells'in *Körler Ülkesi* eseri iki farklı bakış açısıyla ele alınabilir. Eserin hem ütopyanın hem de distopyanın niteliklerine sahip olması dikkat çekicidir. Yazar, *Körler Ülkesi*'ni tasavvur ederken herhangi bir kötülüğün olmadığı, herkesin eşit koşullar altında yaşadığı bir toplum düzeni yaratır. Ancak bahsedilen bu düzen yabancı bir kişinin bu ülkeye gelmesiyle birlikte yön değiştirir. Diğer insanlardan farklı görme yetisine sahip olduğu için burada hâkimiyet kurabileceği düşüncesiyle insanlara yaklaşan ve bu ülkede kalmak isteyen bir kişinin tüm dengelerin alt üst olmasına neden olabileceği fikri ortaya konmaya çalışılır. Ancak ideal ve dayanışma içerisinde bir toplumun anlatımına yer veren yazar, kusursuz bir yerin farklı bir toplumdan gelen bir kişinin toplum huzurunu bir anda yerle bir edemeyeceğini gözler önüne serer.

Körler Ülkesi eserinde huzurlu bir hayat yaşayan ancak nesiller boyu kör olarak dünyaya gelen ve 'görmek' duygusundan tamamen uzak olan Körler Ülkesi sakinlerinin, 'görmek' kelimesini ve eş anlamlılarını bilmemeleri dikkat çeker. Eserde özellikle beş duyudan birinin, görme duygusunun, eksikliği diğer duyu becerilerin daha yoğunluklu olarak kullanılmasıyla ifade bulur ve burada yaşayan insanların her durumu koklayarak, hissederek ve özellikle duyarak algıladıkları ön plana çıkar. 'Görmek' ile ilgili hiçbir düşünce geliştiremeyen kör insanların dünyaları diğer duyu becerilerini geliştirmeleriyle önem kazanır ve eser, insanların birlik oluşturdukları takdirde dışarıdan gelen hiçbir olumsuzluğun onları etkileyemeyeceğini ortaya koyar.

'Görmek' kelimesinin anlamını ve önemini algılamakta zorlanan vadede yaşayan bu insanlar, bu kelimenin yerine 'takip etmek', 'hissetmek', 'duymak' ifadelerini kullananlar kör olmanın ne demek olduğunu dahi bilmemeleri dikkat çeker. Onların dünyaları görebildikleri kadar

değil hissedebildikleri ve koklayabildikleri kadarla sınırlıdır. Görme yetisine sahip olmayan insanları yönetebileceğini düşünen Nunez ise, burada yaşayan insanların zayıf noktasını kendine güç olarak kabul eder ve görme yetisini kullanarak onlara hükmetmek ister. Sadece görmenin bir yerde kral olabilmek için yeterli olamayacağının kısa sürede farkına varan Nunez, burada yaşayan insanların kurdukları düzene, birlik ve beraberliğe şahit olur. Geldiği yerde edindiği tecrübelerle davranmaya çalışan ve burada karşılaştığı insanların ona olan davranışları altında kendini kaybolmuş hisseden Nunez, ahlaki bir çöküş yaşar. İnsanların hayatı boyunca edindiği davranışların ve kabul gören kuralların yanlışlığını gören ana kahraman, farklı bir insan olmaya karar verir ancak 'görmek' ve 'kör' olmak kavramları altında ezilir ve yazar tarafından tercih yapmak zorunda bırakılır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu makale için etik kurul izni alınmasına gerek yoktur. Araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Makale tek yazarlıdır.

Destek Beyanı

Araştırma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Beyanı

Makale tek yazarlıdır. Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Atwood, M. (2017). *Başka Dünyalar: Bilimkurgu ve Hayal Gücü*. Çeviren: Selin Siral, İstanbul: İkinci Baskı, Kolektif Kitap: 50, Kolektif Kitap.
- Bahçekapılı, H.G. (2022). *Kötülük Problemi ve Tanrı - Felsefi Bir İnceleme*. Ankara: Psikoloji: 313, Atlas Akademik Basım Yayın.
- Bataille, G. (2016). *Edebiyat ve Kötülük*. Çeviren: Ayşegül Sönmezay, İstanbul: Dördüncü Basım, Ayrıntı Yayınları: 177, Sanat ve Kuram Dizisi: 12, Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. - L. Donskis. (2013). *Ahlaki Körlük - Akışkan Modernlikte Duyarlılığın Yitimi*. Çeviren: Akın Emre Pilgir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları: 1435, İnceleme Dizisi: 321, Ayrıntı Yayınları.
- Bayartan, M. (2009). "Ütopyalarda Coğrafi Mekân". *Sosyoloji Dergisi*, Dizi: 3, Sayı: 18, 69-95.
- Cebeci, L. (2021). *Kuran-ı Kerim Açısından 'Kötülük Problemi'*. Ankara: Üçüncü Baskı, Akçağ Yayınları: 1648, Din-Felsefe-Sosyoloji: 62, Akçağ Yayınları.

- Cole, Ph. (2022). *Kötülük Miti*. Çeviren: Reha Kuldaşlı, İstanbul: Genel Yayın: 5668, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Göktürk, A. (1982). *Ada - İngiliz Yazınında Ada Kavramı*. İstanbul: Adam Yayıncılık.
- Gürkan, A. (2018). *Ütopya ve Modern Dünya*. Ankara: Pruva Yayınları: 6, İnceleme: 1, Pruva Yayınları.
- Kumar, K. (2005). *Ütopyacılık*. Çeviren: Ali Somel, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kurtyılmaz, D. (2020). *Ütopya, Karşı-Ütopya ve Modernite*. İstanbul: Dün Bugün Yarın: 95, Felsefe: 5, Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Mannheim, K. (2016). *İdeoloji ve Ütopya*. Çeviren: Mehmet Okyayuz, Ankara: Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı, Nika Yayınevi: 36, Nika Yayınevi.
- Sarcey, M.R. - T. Bouchet - A. Picon. (2003). *Ütopyalar Sözlüğü*. Çeviren: Turhan Ilgaz, İstanbul: Sel Yayıncılık: 201, Sel Yayıncılık.
- Selçuk, H. (2022). *Kötülük Estetiği - Üç Kötücül Kahraman: Mephistopheles, Lord Henry, Suat*. İstanbul: Ketebe Yayınları: 603, Ketebe Yayınları.
- Toprak, M. - G. Şar. (2019). "Ütopik Düşünce - Ütopya - Distopya". Editörler: Metin Toprak - Güvenç Şar. *Ütopyada Edebiyat - Edebiyatta Ütopya*. İzmit: Umuttepe Yayınları: 278, Felsefe Dizisi: 6, Umuttepe Yayınları, 3-27.
- Ülger, G. (2018). "Ütopyadan Distopyaya". Distopya: Hayal ile Gerçek Arasında - Distopik Yaşam Temsilleri, Editör: Gürdal Ülger, İstanbul: Aya Kitap, 9-27.
- Wells, H.G. (2020). *Körler Ülkesi ve Diğer Karanlık Öyküler*. Çeviren: Doğa Özışık, İstanbul: İthaki Yayınları: 1625, Karanlık Kitaplık: 29, İthaki Yayınları.
- Yıldırım Temziarabacı, Y. (2020). *Ütopyanın Kadınları - Kadınların Ütopyası*. İstanbul: Sel Yayıncılık: 755, Kadın Kitaplığı: 8, Sel Yayıncılık.

Extended Summary

Herbert George Wells's *The Country of the Blind* can be considered from two different perspectives. First, the work draws attention that it has the qualities of both utopia and dystopia. The literature of utopia, which attaches importance to the idea of an ideal society, opens the doors of a perfect and ideal world and reveals an alternative way of life. While imagining the *The Country of the Blind*, the author creates a social order in which there is no evil and everyone lives under equal conditions. Utopias, which are the followers of the changes and developments in social values, tell the current life and the worlds shaped in dreams in order to criticize the problems and negativities in their society. In this context, the work of the *The Country of the Blind* undertakes the task of a mirror directed to the society and reflects the relations of the society. However, the order mentioned in the work changes direction with the arrival of a foreign person in this country. It is to reveal that a person who approaches people and wants to stay in this coun-

try with the idea that he can dominate here because he has a different vision than other people can cause all the balances to be upset. However, the author, who includes the expression of a society in ideal and solidarity, reveals that a perfect place cannot destroy the social peace of a person from a different society.

The work begins with the description of the geographical location of the country, and with the descriptions included, the distance and disconnection of the country from other countries is clarified. The center of the work, in which the geographical location is located, is the lives of people living in a closed society, cut off from the outside world by the effect of a severe earthquake. Nunez, who came to this valley by accident, describes this place as incomprehensible when he comes to the place at the bottom of the valley. Irrigation system, roads, paths, smooth operation of water channels, a clean main street, village houses lined up on both sides draw attention as a part of orderliness, while the absence of windows in the houses, the motley painting of the houses is the first point that brings the word 'blind' to Nunez's mind. It is possible. In the *The Country of the Blind*, the inhabitants of the Land of the Blind, who lived a peaceful life but were born blind for generations and are completely far from the sense of 'seeing', draw attention to the fact that they do not know the word 'see' and its synonyms. In the work, the deficiency of one of the five senses, especially the sense of sight, expressed by the more intense use of other sensory skills, and the people living here perceive every situation by smelling, feeling and especially hearing. The world of blind people, who cannot develop any idea about 'seeing', gains importance by developing their other senses, and the work makes it clear that no outside negativity can affect people if they form unity.

Having difficulty in perceiving the meaning and importance of the word 'see', these people living in the valley use the expressions 'follow', 'feel', 'hear' instead of this word, and it is remarkable that they do not even know what it means to be blind. It becomes important that their world is not limited to what they can see, but to what they can feel and smell. The inhabitants of the Land of the Blind, who think that time is divided into hot and cold, and are far from the concepts of night and day, spend the time when it is hot, that is, by sleeping during the day, and working when it is cold. Nunez, who thinks that he can manage people who do not have the ability to see, accepts the weak point of the people living here as his strength and wants to dominate them by using his sight. Nunez, who feels privileged as the only sighted person among blind people, thinks that he can establish the superiority he could not establish in his previous life. Thinking that he can establish the order he is accustomed to in the outside world in *The Country of the Blind*, Nunez thinks that he can use his superiority to destroy an ossified structure and takes action. Aiming to transform the weakness of others into his own superiority, Nunez strives to disrupt the existing order.

Realizing in a short time that just seeing is not enough to become a king in a place, Nunez witnesses the order, unity and solidarity established by the people living here. Nunez, who tries to act because of the experiences he has gained in the place he came from and feels, lost under the behavior of the people he meets here, experiences a moral collapse. The main hero, who sees the mistakes of the behaviors and accepted rules of people throughout his life, decides to be a different person, but overwhelmed by the concepts of 'seeing' and being 'blind' and is forced to make a choice.

Nunez, who thinks that he will be happy and peaceful among people who have created a world of his own, decides to stay here and keep up with the rules they create. He falls in love with a girl living here and wants to get married. However, he faces a new dilemma when the residents of the Land of the Blind are told that the only feature that distinguishes Nunez from them is his eyes, that he can marry if this disease is treated, and only then can he become one of them. Although Nunez does not want this surgery

Fesun KOŞMAK

to done for the woman he loves, he accepts, but when the day of surgery comes, he leaves the valley and returns to the world he once came to. Thinking that he could be happier in the world he once criticized, Nunez takes a step into a life with the happiness of having escaped from the valley of the blind, which he thinks is a king, and thinks that having the ability to see is more important than meeting the woman he loves.